

VPL määrärahasidonnaisten tukitoimien soveltamisohje

Lapin hyvinvointialueen aluehallitus 3.5.2023 § 172

Sisällys

1. Vammaispalvelulain mukaiset määrärahasidonnaiset tukitoimet (VpL 9§)	3
2. Kuntoutusohjaus (VpA 14§)	3
3. Sopeutumisvalmennus (VpA 15§)	3
4. Päivittäisestä toiminnasta suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet (VpA 17§)	4
4.1 Liikkumisvälineet	5
4.2 Muut välineet, koneet ja laitteet	7
5. Ylimääräiset vaatetuskustannukset (VpA 18§)	7
6. Ylimääräiset erityisravintokustannukset (VpA 19§)	8
7. Muut lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet (VpL 8§)	8

1. Vammaispalvelulain mukaiset määrärahasidonnaiset tukitoimet (VpL 9§)

Vammaispalvelulain 9§ mukaan vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kokonaan tai osittain kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat tämän lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisista tukitoimista sekä ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden edellyttämän vaatetuksen ja erityisravinnon hankkimisesta. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan puolet. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehty vammän edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan määrärahojen puitteissa kokonaan.

2. Kuntoutusohjaus (VpA 14§)

Kuntoutusohjauksen tarkoituksena on vammaisen henkilön sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutusedellytysten tukeminen ja parantaminen. Kuntoutusohjauksella pyritään neuvomaan ja opastamaan vammaista henkilöä ja hänen lähiyhteisöään löytämään tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa elämäntilanteissa sekä välittämään tietoa yhteiskunnan palveluista.

Kuntoutusohjaus kuuluu pääasiassa terveydenhuollon lääkinnälliseen kuntoutukseen. Vammaissosiaalityössä kuntoutusohjausta toteutetaan osana sosiaalityötä ja ohjausta, jolloin se sisältyy asiakkaan palvelutarpeen arviointiin ja palvelusuunnitteluun.

3. Sopeutumisvalmennus (VpA 15§)

Vammaispalvelulain mukaiseen sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvonta, ohjaus ja valmennus vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä sosiaalisen toimintakyvyn edistämiseksi. Sopeutumisvalmennusta voidaan toteuttaa yksilöllisesti tai ryhmäkohtaisesti ja tarvittaessa se voi olla myös toistuvaa. Sopeutumisvalmennuksen ensisijaisena tavoitteena on auttaa vammaista henkilöä vastaanottamaan vammaisuudesta johtuvat käytännön ongelmat.

Valmennusta ja tukea annetaan ensisijaisesti vammaiselle henkilölle, mutta sitä voidaan antaa myös vammaisen henkilön perheelle tai muille läheisille henkilöille, mikäli valmennusta ja tukea ei voida antaa henkilölle itselleen ja se on välttämätöntä vammaisen henkilön selviytymiselle sekä tukee palvelusuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Sopeutumisvalmennuksen myöntäminen perustuu aina yksilölliseen harkintaan ja sen sisältö ratkaistaan vammaisen henkilön ja hänen

lähiyhteisönsä yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on kuitenkin aina sosiaalisen toimintakyvyn edistäminen.

Sopeutumisvalmennuksena voidaan myöntää esimerkiksi kommunikaation edistämistä koskevaan opetukseen, harrastusmahdollisuuksien tukemiseen sosiaalisen toimintakyvyn valmiuksien parantamiseksi, ihmissuhde- ja seksuaaliasioihin liittyvään valmennukseen, itsenäisten elämäntaitojen opetteluun tai autokoulun suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Sopeutumisvalmennuksena ei tueta loma- tai virkistystoimintaa. Loma- ja virkistystoimintaa on mahdollista järjestää muulla tavoin, kuten vammaisjärjestöjen järjestämällä kursseilla.

Koska vammaispalvelulaki on toissijainen, tulee aina ensin selvittää, voidaanko asiakkaan tuen tarpeeseen vastata ensisijaisten palvelujen keinoin, tai onko asiakkaalla mahdollisuus saada tarvitsemaansa sopeutumisvalmennusta esimerkiksi Kelan tai terveydenhuollon järjestämänä.

4. Päivittäisestä toiminnasta suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet (VpA 17§)

Vammaiselle henkilölle voidaan korvata vammaispalvelulain 9 §:n 1 momentin mukaan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kokonaan tai osittain kustannukset, jotka hänelle koituvat päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta. Oikeus näihin tukitoimiin on sellaisella vammaisella henkilöllä, joka välttämättä tarvitsee välineitä, koneita tai laitteita vammansa tai sairautensa vuoksi tavanomaisissa päivittäisissä toiminnoissa, kuten liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnassa.

Hyvinvointialueen korvausvelvollisuus ulottuu vain kohtuullisiin, vamman tai sairauden kannalta välttämättömiin kustannuksiin, joiden avulla voidaan edesauttaa vammasta tai sairaudesta johtuvien rajoitusten tai esteiden poistamista. Korvauksen määrä on puolet vammaiselle henkilölle mainittujen välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvista vammasta johtuvan tarpeen mukaisista todellisista kohtuullisista kustannuksista. Välttämättömät muutostyöt välineen vakiomalliin tai vamman edellyttämät lisälaitteet korvataan määrärahojen puitteissa kokonaan.

Korvauksia myönnetään vain sellaisille vammaisille henkilöille, joiden arvioidaan olevan eniten hakemansa välineen, koneen tai laitteen tarpeessa ja joiden itsenäistä selviytymistä väline, kone tai laite edesauttaa. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavina välineinä, koneina tai laitteina ei vammaispalvelulain nojalla korvata sellaisia tavanomaisia välineitä, koneita tai laitteita, joiden tarvetta ei voida pitää ensisijaisesti vammaisuudesta johtuvina. Korvauksen ulkopuolelle jäävät myös lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettävät välineet, koneet ja laitteet. Oikeus korvaukseen lääkinnällisenä

kuntoutuksena on aina selvitettävä ensin. Korvauksen myöntäminen edellyttää myös aina, että toiminta, jota varten välinettä, konetta tai laitetta haetaan, on tavanomaista päivittäistä toimintaa.

Hakijan tulee antaa riittävä yksilöllinen selvitys vamman tai sairauden vaikutuksesta jokapäiväiseen elämään, välineen, koneen tai laitteen tarpeesta ja siitä, miten kyseisellä tukitoimella voidaan edistää hakijan itsenäistä suoriutumista jokapäiväisessä elämässä. Päätöstä tehtäessä on arvioitava, mikä on vammasta johtuva tarve.

4.1 Liikkumisvälineet

Liikkumisvälineenä voidaan korvata esimerkiksi auto, sähkömopo, moottorikelkka, mönkijä, tandempyörä, kolmipyöräinen polkupyörä, käsipyörä tai sähköavusteinen polkupyörä. Mahdollisuus korvaukseen lääkinnällisenä kuntoutuksena tulee aina selvittää ensin ja esimerkiksi sähkömopot myönnetään ensisijaisesti lääkinnällisenä kuntoutuksena. Liikkumisvälineiden korvaamisessa tarkastellaan sitä, miten väline helpottaa vaikeavammaisen henkilön omatoimista liikkumista ja missä määrin väline on hakijan sairauden tai vamman vuoksi tarpeellinen.

Autoavustusta ja auton lisälaitteita sekä niihin liittyviä muutostöitä myönnetään vaikeavammaisen henkilön jokapäiväiseen liikkumiseen tai kuljettamiseen. Avustusta kohdennetaan sellaisille vaikeavammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat autoa päivittäiseen kulkemiseen tai opiskelujen tai työssä käymisen mahdollistamiseksi ja tarve liikkumiseen on jatkuvaa, päivittäistä tai usein toistuvaa. Jos autoa, jonka hankintakustannuksiin korvausta haetaan, käytetään vaikeavammaisen henkilön kuljettamiseen ja jos auto tulee myös muiden perheenjäsenten käyttöön, selvitetään aina se, missä määrin autoa tosiasiallisesti käytetään vaikeavammaisen henkilön kuljettamiseen. Auton vaihtoa voidaan pitää perusteltuna, mikäli hakijan vammasta tai sairaudesta johtuva tarve on oleellisesti muuttunut tai auto on jostain muusta syystä käyttökelvoton. Kuljetuspalvelujen saanti ja niiden järjestäminen ei ole esteenä auton hankintaan saatavalle korvaukselle.

Auton hankintakustannuksia korvattaessa maksetaan puolet auton hankkimisesta aiheutuneista todellisista kohtuullisista kustannuksista (sisältäen toimituskulut). Kohtuuhinta määritellään aina yksilöllisesti, ottaen huomioon vamman tai sairauden edellyttämät liikkumistarpeet sekä muut erityistarpeet, hakijan kokonaistilanne ja esimerkiksi mukana kuljetettavien apuvälineiden koko ja määrä tai perheen koko. Mikäli hakija ostaa kohtuuhintaa kalliimman auton, jota ei vammansa vuoksi tarvitse, maksaa hän hinnan erotuksen itse. Vammaispalvelulain nojalla korvataan kuitenkin korkeintaan 8000 euroa. Vain erityisestä, asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen perustuvasta syystä korvattavana kustannuksena voidaan huomioida tätä suurempi määrä edellyttäen, että päätös ei vaaranna kuluvana vuonna hakijoiden yhdenvertaista kohtelua tai määrärahojen riittämistä muihin haettaviin koneisiin, välineisiin ja laitteisiin.

Korvattavia kustannuksia laskettaessa vähennetään kohtuuhintaisen auton

hinnasta sellaiset lisävarusteet, jotka eivät ole vamman kannalta välttämättömiä (kuten nahkaverhoilu tai metallihohtoväriyty), autoveron palautus, vakuutuskorvaukset (esimerkiksi rikkoutuneesta tai kolariautosta), vanhasta autosta saatu myyntihinta tai hyvitys ja mahdolliset alennukset sekä muut mahdolliset avustukset. Mikäli perhe jättää entisen auton käyttöönsä, pyydetään autosta hinta-arvio, joka otetaan huomioon korvausta laskettaessa korvauksen määrää vähentävänä.

Vamman vaatimat välttämättömät ja kohtuulliset auton lisälaitteet korvataan määrärahojen puitteissa kokonaan, elleivät ne ole autossa jo vakiovarusteina. Vakiovaruste on auton hintaan sisältyvä varuste, joka parantaa auton ominaisuuksia ja ajettavuutta. Lisälaitteiden korvaamisen perusteet ovat samat kuin auton korvaamisen perusteet. Korvattavia lisälaitteita voivat olla esimerkiksi käsihallintalaitteet, nostolaitteet tai kääntyvä istuin.

Auton tavanomaisia lisävarusteita sekä auton huoltokustannuksia ei korvata. Automaattivaihteiston hinnasta vähennetään ensin siihen kohdistuva autoveron osuus. Autoon tarvittavat apuvälineet, kuten sähkötoimiset kääntöistuimet, voidaan myös myöntää hakijan käyttöön, jolloin apuvälineen omistusoikeus säilyy hyvinvointialueella.

Päätöksenteossa tulee ottaa huomioon hakijan aikaisemmat päätökset sekä mahdollisuus saada avustusta tai korvausta ensisijaisen lainsäädännön kautta, esimerkiksi vakuutusyhtiöltä liikennevakuutuslain nojalla.

Vahinkotapauksissa on huomattava vammaispalvelulain 15 §:n mukainen hyvinvointialueen oikeus periä vakuutuslaitoksen myöntämä korvaus itselleen.

Haettaessa korvausta auton hankintakustannuksen korvaamisesta hakijan tulee toimittaa seuraavat asiakirjat:

- hakemus, josta tulee ilmetä perustelut (uuden)auton hankintaan esim. vanhan auton sopimattomuus käyttöönne, perhetilanteen muutos
- tiedot nykyisestä autosta, vuosimalli jne.
- lääkärin tai toiminta- tai fysioterapeutin lausunto
- kustannusarvio vamman tai sairauden johdosta välttämättömistä lisälaitteista ja arvio mahdollisten muutostöistä aiheutuvista kustannuksista
- kirjallinen kustannusarvio ostettavaksi suunnitellusta autosta ja tekninen erittely auton varustetasosta
- autoliikkeen tai muun tahon tekemä arvio vanhan auton hyvityksestä
- ennakkoarvio päätös autoveronpalautuksesta. Uuden auton hankinnasta on mahdollista saada autoveronpalautusta. Lisätietoja voi tiedustella Hangon tullista
- päätökset muista auton hankintaan myönnettyistä avustuksista
- rahoitussuunnitelma
- kopio ajokortista ja rekisteriotteesta
- mikäli ostate käytetyn auton, tulee hakemuksen liitteeksi laittaa

myös ostokuitti autosta.

4.2 Muut välineet, koneet ja laitteet

Kodinkoneisiin myönnettävän korvauksen tarkoituksena on tukea ja edistää vammaisen henkilön omatoimista selviytymistä kotitöistä. Tavanomaisiin kodinkoneisiin ei pääsääntöisesti anneta tukea. Kodinkoneen tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, joka aiheuttaa toimintarajoituksia. Edellytyksenä tuen myöntämiselle on, että hakija ei ilman kyseistä konetta pysty suoriutumaan kotona tapahtuvasta toiminnosta tai kodinkoneen puute aiheuttaa vamman tai sen haittojen pahenemista.

Korvausta myönnettäessä arvioidaan, miten apuväline tukee hakijan omatoimista suoriutumista kotona. Arvioinnissa otetaan huomioon vamman aiheuttamat rajoitukset sekä mahdollisuus käyttää muita kotiin kuuluvia välineitä. Lisäksi kotihoidon määrä tai päätös henkilökohtaisesta avusta otetaan huomioon tarvetta arvioitaessa. Arvioitaessa korvauksen myöntämistä koneeseen, olennaista on, onko koneen tarve aiheutunut vammaisuudesta vai liittyykö se perheessä kodin normaaliin välineistöön.

Taloudellista tukea kodinkoneisiin myönnetään ainoastaan kohtuullisiin kustannuksiin. Kodinkoneiden kohtuullista hintaa määriteltäessä noudatetaan hyvinvointialueen hyväksymiä hankintojen sopimushintoja. Asiakkaan on toimitettava kodinkoneesta kustannusarvio. Tarvittaessa selvitystä tehtäessä pyydetään toimintaterapeutin arvio laitteen tarpeellisuudesta ja välttämättömistä ominaisuuksista.

Harrastus- ja vapaa-ajan välineitä ja laitteita voidaan korvata yksilöllisen harkinnan perusteella. Harrastusvälineiden hankkimisesta aiheutuneita kustannuksia voidaan korvata silloin, kun niihin sisältyy sellaisia erityiskustannuksia, jotka johtuvat vammasta tai sairaudesta. Tietotekniset välineet, kuten tietokone ja apuohjelmat, ovat luettavissa yleensä lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin.

Korvaus maksetaan päätöksen mukaisesti jälkikäteen tositteita vastaan tai mahdollisuuksien mukaan tehdään maksusitoumus koneen, välineen tai laitteen hankkimiseksi.

5. Ylimääräiset vaatetuskustannukset (VpA 18§)

Vammaiselle henkilölle korvataan ylimääräiset vaatetuskustannukset, jotka johtuvat vamman tai sairauden aiheuttamasta vaatteiden tavanomaista suuremmasta kulumisesta tai siitä, että henkilö ei vammansa vuoksi voi käyttää valmiina ostettavia vaatteita tai jalkineita.

Oikeus erityisvaatetuksen korvaukseen ratkaistaan aina yksilöllisesti. Hakijan tulee esittää selvitys erityisvaatetuksen tarpeesta sekä kustannuksista. Korvausta myönnettäessä kiinnitetään huomioita hankittavan vaatteen ominaisuuksiin

suhteessa vamman tai sairauden aiheuttamiin rajoituksiin. Korvauksen määrää arvioitaessa huomioon otetaan lisäksi kulttuurisidonnaiset sekä etnisiin tekijöihin liittyvät syyt. Korvattavuuden edellytyksenä on hankinnan tarpeellisuus ja välttämättömyys ja se, että hankinta edesauttaa henkilön suoriutumista tavanomaisista jokapäiväisistä toiminnoista. Mahdollisuus vaatetuksen korvaamiseen lääkinnällisenä kuntoutuksena terveydenhuollosta on aina selvitettävä ensin.

Erityisvaatetuksesta korvataan vain tavanomaisen vaatetuksen ja erityisvaatetuksen kustannusten välinen erotus, ottaen huomioon lisäksi mahdollinen ensisijaisten tukimuotojen kautta saatu taloudellinen tuki (esimerkiksi vammaistuki ja hoitotuki). Valmisvaatteiden hankinnasta aiheutuneita ylimääräisiä kustannuksia voidaan korvata siltä osin kuin vammasta tai sairaudesta aiheutuvien syiden vuoksi vaatteiden kuluminen on tavanomaista merkittävästi suurempaa ja vaatteiden hankinnasta aiheutuu sen vuoksi huomattavasti tavanomaista suurempia kustannuksia. Korvausta maksetaan vain tosiasiallisesti aiheutuneista ylimääräisistä kustannuksista. Korvaus maksetaan päätöksen mukaisesti jälkikäteen tositteita vastaan tai mahdollisuuksien mukaan tehdään maksusitoumus erityisvaatetuksen hankkimiseksi.

6. Ylimääräiset erityisravintokustannukset (VpA 19§)

Vammaiselle henkilölle korvataan ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat henkilölle välttämättömästä erityisravinnosta tai erityisravintovalmisteista. Korvauksen myöntämisen edellytyksenä on erityisravinnon tai erityisravintovalmisteiden pitkäaikainen tai säännöllinen käyttö. Oikeus erityisravintokustannusten korvaukseen ratkaistaan aina yksilöllisesti. Korvausta myönnettäessä kiinnitetään huomiota hakijan vamman tai sairauden aiheuttamaan haittaan ja siihen, aiheutuvatko erityisravintokustannukset vammasta tai sairaudesta. Hakijan tulee esittää selvitys erityisravinnon tarpeesta sekä kustannuksista.

Vammaispalvelulain nojalla korvataan vain tavanomaisen ravinnon ja erityisravinnon välinen erotus, huomioiden lisäksi mahdollinen ensisijaisten tukimuotojen kautta saatu taloudellinen tuki (esim. Kelan vammaistuki, hoitotuki tai kliinisten ravintovalmisteiden korvaus). Korvaus maksetaan päätöksen mukaisesti jälkikäteen tositteita vastaan tai mahdollisuuksien mukaan tehdään maksusitoumus erityisravinnon hankkimiseksi.

7. Muut lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet (VpL 8§)

Vaikeavammaiselle henkilölle, hänen lähiomaiselleen, tai muulle hänestä huolehtivalle henkilölle voidaan antaa muita, lain toteuttamiseksi tarpeellisia

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue

Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlv
Lappi pue'rrvääjjamvu'vdd

palveluja ja tukitoimia. Kyse on tällöin yleensä yksittäistapauksessa annettavasta kertaluonteisesta palvelusta tai tukitoimesta. Kyseisiä palveluja ja tukitoimia tulee antaa harkiten ja perustellusta syystä.